

Правління Національного банку України

ПОСТАНОВА

від 08 грудня 2014 року

№ 798

м. Київ

Про затвердження Змін до Інструкції
щодо організації роботи банківської системи в надзвичайному режимі

Відповідно до вимог статей 6, 7, 15, 56 Закону України “Про Національний банк України”, з метою вдосконалення роботи банківської системи в надзвичайному режимі Правління Національного банку України **постановляє:**

1. Затвердити Зміни до Інструкції щодо організації роботи банківської системи в надзвичайному режимі, затвердженої постановою Правління Національного банку України від 22 липня 2014 року № 435, що додаються.

2. Постанова набирає чинності з дня, наступного за днем її офіційного опублікування.

Голова

В. О. Гонтарева

ЗАТВЕРДЖЕНО
Постанова Правління
Національного банку України
08 грудня 2014 року № 798

Зміни до Інструкції щодо організації роботи банківської системи в
надзвичайному режимі

1. Абзац другий пункту 10 розділу I викласти в такій редакції:

“Банки, Операційне та територіальні управління після узгодження з Національним банком можуть здійснювати операції за рахунками банків, роботу яких у СЕП тимчасово припинено, у межах залишку коштів на їх рахунках із застосуванням для такого банку режиму блокування коштів на кореспондентському рахунку в сумі наявного кредиту та процентів за користування ним на строк до його повернення. Процентна ставка за користування таким кредитом може бути встановлена на рівні бланкового кредиту овернайт”.

2. Пункти 3, 4 розділу III викласти в такій редакції:

“3. Учасник СЕП має право організувати роботу в приміщенні іншої організації за попереднім погодженням з територіальним управлінням/Центральною розрахунковою палатою і з дотриманням правил використання і зберігання засобів захисту в разі запровадження надзвичайного режиму роботи. Учасник СЕП зобов'язаний надіслати копію розпорядчого документа про роботу в приміщенні іншої організації територіальному управлінню/Центральній розрахунковій палаті.

4. Учасник СЕП має право в разі необхідності визначити тимчасовий порядок використання та зберігання засобів захисту за попереднім погодженням з територіальним управлінням/Центральною розрахунковою палатою. Учасник СЕП зобов'язаний надіслати копію розпорядчого документа про введення в дію тимчасового порядку територіальному управлінню/Центральній розрахунковій палаті”.

3. У розділі IV:

абзац шостий пункту 1 викласти в такій редакції:

“Центральна розрахункова палата розсилає лист усім учасникам СЕП, Управлінню інформаційної безпеки за підписом начальника Центральної розрахункової палати про зупинення роботи учасника до з'ясування ситуації. Управління інформаційної безпеки на підставі цього листа вживає відповідних заходів, що унеможливають сертифікацію відкритих ключів цього учасника до з'ясування ситуації”;

доповнити розділ новим пунктом такого змісту:

“4. У разі вилучення учасника з Довідника учасників СЕП Управління інформаційної безпеки вживає відповідних заходів, що скасовують чинність засобів захисту інформації цього учасника”.

4. Пункт 4 розділу VI викласти в такій редакції:

“4. Якщо є ризик того, що сторонні особи могли мати доступ до засобів захисту інформації Національного банку, то ці засоби є скомпрометованими. Учасник СЕП зобов'язаний негайно повідомити про це територіальне управління/Центральну розрахункову палату. Управління інформаційної безпеки на підставі повідомлення від територіального управління/Центральної розрахункової палати про цю подію вживає відповідних заходів, що скасовують чинність засобів захисту інформації цього учасника. Учасник СЕП зобов'язаний звернутися до територіального управління/Центральної розрахункової палати за новими засобами захисту інформації та здійснити регенерацію всіх ключів, потрібних для роботи в СЕП.

Учасник, який тимчасово здійснює своє функціонування в іншій області, отримує програмний модуль генерації ключів у територіальному управлінні Національного банку/Центральній розрахунковій палаті за місцем здійснення роботи, як виняток, без переукладання договорів про використання засобів захисту інформації Національного банку”.

5. Пункт 2 розділу VIII викласти в такій редакції:

“2. Персонал ЦОСЕП відновлює дозвіл на приймання платежів у СЕП від/на адресу учасника і надсилає всім учасникам СЕП, Управлінню інформаційної безпеки лист про відновлення його роботи. Управління інформаційної безпеки на підставі цього листа вживає відповідних заходів, що надають можливість сертифікації відкритих ключів цього учасника”.

6. У розділі X:

пункт 1 викласти в такій редакції:

“1. У разі виникнення обставин, що унеможливають роботу фахівців територіального управління, які здійснюють безготівкові розрахунки та/або обслуговують систему автоматизації банківських операцій (далі – САБО) та систему автоматизації процесів банківської та фінансово-господарської діяльності (далі – САП), функціонування САБО та САП у цьому територіальному управлінні припиняється”;

у пункті 3:

абзац другий після слова “САБО” доповнити словами “та САП”;

абзац четвертий викласти в такій редакції:

“Після відновлення функціонування САБО та САП зазначене територіальне управління має прийняти всі підсумкові файли дня від СЕП і сформувати звітність за всі ті дні, коли САБО не функціонувала, та забезпечити тотожність даних за балансовими рахунками в САП відповідним балансовим рахунком у САБО”;

пункт 4 викласти в такій редакції:

“4. У разі неможливості вивезення комп’ютерного обладнання працівники територіального управління за окремою вказівкою Голови, першого заступника/заступника Голови Національного банку вживають відповідних заходів щодо знищення інформації на жорстких дисках комп’ютерного обладнання шляхом фізичного руйнування або іншим шляхом (у тому числі допускається застосування спеціального програмного забезпечення), що унеможлиблює відновлення інформації. У першу чергу знищенню підлягають жорсткі диски серверного обладнання та ті, що містять інформацію з обмеженим доступом. Про результати знищення складається акт у довільній формі із зазначенням інформації, що знаходилась на жорстких дисках, умов знищення інформації, дати знищення. Акт підписується працівниками територіального управління, відповідальними за це комп’ютерне обладнання, та тими, що залучались до знищення жорстких дисків”;

доповнити розділ новим пунктом такого змісту:

“5. У разі неможливості вивезення засобів захисту інформації, що є в наявності в територіальному управлінні (у тому числі повернені банками регіону засоби захисту, резерв апаратури криптографічного захисту інформації тощо), працівники служби захисту територіального управління за погодженням з Управлінням інформаційної безпеки вживають відповідних заходів щодо знищення цих засобів захисту інформації шляхом фізичного руйнування або іншим шляхом, що унеможлиблює їх відновлення. Про результати знищення складається відповідний акт у довільній формі із зазначенням дати знищення, найменування знищеного засобу захисту інформації, його заводського та інвентарного номерів (або порядкового номера для ПМГК), методу знищення, кількості знищених засобів тощо. Акт підписується всіма залученими до цієї роботи працівниками банку”.

7. Розділ XII викласти в такій редакції:

“XII. Порядок організації роботи з готівкою в банківській системі

1. Начальники Операційного та територіальних управлінь, директор Центрального сховища зобов’язані:

негайно повідомити Голову Національного банку та заступника Голови Національного банку, який здійснює загальне керівництво Генеральним департаментом регулювання грошового обігу, про загрозу нормальним умовам функціонування системи готівкового обігу. Подальші дії щодо роботи з готівкою та іншими цінностями мають здійснюватися відповідно до наданих вищезазначеними особами вказівок;

ужити запобіжних заходів з метою недопущення втрати готівки та інших цінностей.

В Операційному та територіальних управліннях, Центральному сховищі для розроблення та вжиття заходів щодо забезпечення організації роботи з готівкою та іншими цінностями, створення належних умов їх зберігання створюються спеціальні комісії (далі – комісії).

2. Для забезпечення потреб економіки в готівкових коштах можуть бути залучені резервні фонди готівки Національного банку в Центральному сховищі, запаси готівки в грошових сховищах і залишки готівки в оборотній касі Операційного і територіальних управлінь та залишки готівки в операційних касах банків.

3. У разі неможливості подання заявок на підкріплення готівкою та вивезення її надлишків, подання звітності та надання одержувачам і відправникам відповідних емісійних дозволів засобами автоматизованих систем обробки інформації виконання зазначених функцій здійснюється за допомогою електронної пошти, телефонного зв'язку (телефонограм) або інших засобів комунікації.

4. Операції з готівкою в резервних фондах Національного банку та її перевезення здійснюються відповідно до письмових вказівок директора Департаменту готівково-грошового обігу (або особи, яка його заміщує) за погодженням з керівництвом Генерального департаменту регулювання грошового обігу.

Рішення про використання банкнот стратегічного запасу приймає Голова Національного банку (особа, яка його заміщує) або заступник Голови Національного банку, який здійснює загальне керівництво Генеральним департаментом регулювання грошового обігу.

5. Операції з готівкою в запасах готівки, із залишками готівки в оборотній касі Операційного та територіальних управлінь здійснюються відповідно до письмових розпоряджень начальника відділу (управління) готівкового обігу і касових операцій (його заступника) за погодженням начальника територіального управління (або особи, яка його заміщує).

6. Голова Національного банку або заступник Голови Національного банку, який здійснює загальне керівництво Генеральним департаментом регулювання грошового обігу, визначає підрозділ Національного банку, який здійснюватиме перевезення цінностей з урахуванням ситуації в регіонах. У разі неможливості здійснення територіальним управлінням перевезення цінностей та/або вивезення готівки силами власного підрозділу перевезення цінностей вивезення готівки здійснює підрозділ перевезення цінностей іншого (пріоритетно сусіднього) територіального управління після погодження та повідомлення про це Національного банку. З метою мінімізації ризиків щодо збереження готівки та інших цінностей на місцях керівники територіальних управлінь, Центрального сховища та банків вирішують питання щодо залучення до супроводження цінностей представників Міністерства внутрішніх справ України, Збройних Сил України, правоохоронних та/або військових органів.

За відсутності в територіальному управлінні підрозділу перевезення цінностей вивезення готівки здійснює той підрозділ, який здійснює доставку готівки до цього управління.

Центральне сховище вивозить готівку оперативним автомобільним транспортом Національного банку та/або спецвагонами Національного банку.

Перевезення готівки здійснюється із залученням посиленої охорони, про що Департаментом банківської безпеки разом із Центральним сховищем готується розпорядчий документ.

7. Рішення про перевезення готівки підрозділом перевезення цінностей Національного банку за заявою банку в межах або за межі регіону приймає Керівник.

8. Територіальні управління здійснюють приймання та видачу готівки інкасаторам з урахуванням поточної ситуації, у тому числі в неробочий час.

Територіальні управління в разі потреби прискорення оперативності та підвищення безпеки забезпечують організацію приймання (видачу) від інкасаторів банку доставленої готівки (інкасаторам банку), а також здійснення завантаження касовими працівниками банків касет банкнотами, опломбованих мішків, отриманих від територіального управління, у приміщеннях касового вузла (передсховищі, касовій кабіні тощо).

9. У разі настання будь-якої загрози схоронності цінностей за письмовим розпорядженням начальників Операційного та територіальних управлінь на всіх робочих місцях касові працівники пакують готівку та інші цінності, які отримали під свою відповідальність, а також касові документи в мішки, візки, касети з оформленням ярликів до них із зазначенням усіх реквізитів, передбачених нормативно-правовими актами Національного банку, та опломбовують їх.

Готівка та інші цінності в опломбованих мішках, візках, касетах передаються касовими працівниками матеріально відповідальним особам на тимчасове зберігання до грошових сховищ із відображенням та проставлянням підписів у книзі обліку прийнятої і виданої готівки та інших цінностей.

Для оперативного переміщення мішків, візків, касет з готівкою та іншими цінностями до грошових сховищ залучаються інші касові працівники та інкасатори територіального управління для надання допомоги.

10. Матеріально відповідальні особи територіального управління приймають на тимчасове зберігання до грошового сховища мішки, візки, касети з готівкою та іншими цінностями за написами на ярликах з перевіркою цілісності пломби та відповідності номерів пломб із записами та підписами в книгах обліку прийнятої і виданої готівки та інших цінностей.

Після замикання грошових сховищ та здавання їх під охорону матеріально відповідальні особи територіального управління замикають ключі та печатки від грошових сховищ в індивідуальних сейфах (комірках), що опечатуються. Індивідуальні сейфи або кімнати, у яких вони зберігаються, здаються під охорону в установленому порядку.

11. Начальники Операційного, територіального управління, директор Центрального сховища зобов'язані забезпечити пошкодження та/або знищення

ключів та кодів від грошових сховищ та ґратчастих дверей у разі загрози незаконного проникнення до будівлі Операційного, територіального управління чи Центрального сховища.

Пошкодження/знищення ключів від грошових сховищ та ґратчастих дверей здійснюється в присутності комісії визначеною Керівником особою в механічний або хімічний спосіб.

Коди знищуються шляхом їх блокування адміністратором або через механічне руйнування блоку вводу кодів.

12. Згідно з розпорядженням Голови Національного банку (або заступника Голови Національного банку, який здійснює загальне керівництво Генеральним департаментом регулювання грошового обігу) визначається перелік територіальних управлінь, до/від яких мають бути вивезені банкноти, сувенірна продукція, інвестиційні та пам'ятні монети з дорогоцінних металів у разі настання будь-якої загрози схоронності цінностей.

За розпорядженням директора Центрального сховища/начальника Операційного або територіального управління банкноти, сувенірна продукція, інвестиційні та пам'ятні монети з дорогоцінних металів пакуються в мішки з оформленням у встановленому порядку ярликів до них із зазначенням усіх необхідних реквізитів.

13. У разі неможливості вивезення готівки за межі територіального управління начальники територіальних управлінь забезпечують під контролем керівників підрозділу готівкового обігу і касових операцій та в межах технологічної зони контролю відеокамер типу С пошкодження готівки в грошовому сховищі територіального управління. Готівка може бути пошкоджена розчинами, що фарбують чи склеюють, штампом "Неплатіжна" або обрізанням/обпалюванням 50% від загальної площі або в інший спосіб, що забезпечить втрату платіжних ознак грошових знаків. Про факт пошкодження готівки оформляється акт у довільній формі із зазначенням номіналу, кількості, суми та способу пошкодження (зазначаються вид та колір використаних речовин, інші характерні ознаки пошкоджень – приблизна площа відсутніх частин банкнот, вид перфорації тощо), який підписується всіма залученими до цієї роботи працівниками територіального управління. Один примірник акта надсилається до Національного банку.

14. За рішенням Правління Національного банку Операційне та територіальні управління, Центральне сховище тимчасово припиняють (про що обов'язково доводиться до відома банків регіону) роботу з готівкою та іншими цінностями, здійснюють утилізацію, пошкоджують (крім випадку, передбаченого пунктом 13 цього розділу) або знищують готівку та інші цінності в територіальних управліннях і Центральному сховищі.

Зазначені розпорядження та рішення надсилаються засобами спеціального зв'язку з підтвердженням про їх отримання.

15. Операційне та територіальні управління, Центральне сховище передають один комплект дублікатів ключів від усіх грошових сховищ та

сейфів на тимчасове зберігання до Департаменту банківської безпеки з оформленням такого передавання в установленому порядку.

Департамент банківської безпеки визначає місце зберігання дублікатів ключів від грошових сховищ і сейфів.

16. Банк у разі неможливості вивезення готівки та інших цінностей на підставі розпорядження Національного банку пошкоджує готівку розчинами, що фарбують чи склеюють, штампом “Неплатіжна” або обрізанням/обпалюванням 50% від загальної площі або в інший спосіб, що забезпечить втрату платіжних ознак грошових знаків.

У разі необхідності знищення банком готівки Національний банк своїм розпорядженням зобов’язує територіальне управління за місцезнаходженням банку або його відокремлених підрозділів, у разі його функціонування, створити комісію із забезпечення контролю за знищенням банком готівки та надає банку дозвіл на знищення готівки в присутності цієї комісії.

Про факт пошкодження або знищення готівки оформляється акт у довільній формі із зазначенням номіналу, кількості, суми готівки та способу пошкодження (зазначаються вид та колір використаних речовин, інші характерні ознаки пошкоджень – приблизна площа відсутніх частин банкнот, вид перфорації тощо) або знищення. Акт про пошкодження готівки підписується всіма залученими до цієї роботи працівниками банку, а акт про знищення готівки підписується, крім працівників банку, членами комісії територіального управління, які були присутні під час знищення готівки.

Відшкодування банку коштів за знищену готівку здійснюється на підставі акта про знищення готівки, за пошкоджену готівку – у разі передавання до територіального управління пошкодженої готівки разом з актом про пошкодження готівки.

17. Банки та територіальні управління не мають права здійснювати обмін фізичним та юридичним особам справжніх банкнот, пошкоджених способами, які використовувалися банками і територіальними управліннями згідно з вимогами цієї Інструкції.

Банки зобов’язані вилучати під час приймання готівки від фізичних і юридичних осіб або в разі їх звернення щодо обміну банкнот гривень, які мають пошкодження у вигляді загального або локального (плями) забруднення різного кольору (уключаючи те, що можна помітити в ультрафіолетових променях), і в установленому порядку передавати їх як сумнівні до уповноважених підрозділів Національного банку для проведення досліджень.

Експерт уповноваженого підрозділу Національного банку досліджує пошкоджені банкноти та на підставі результатів досліджень з урахуванням інформації про застосовані окремими банками способи пошкодження банкнот складає відповідний акт про дослідження сумнівних банкнот, у якому обов’язково зазначаються встановлені ознаки пошкодження банкнот та робиться висновок (у разі встановлення) про їх пошкодження спеціальним розчином або в інший спосіб відповідно до Інструкції.

Банкноти, визнані за результатами дослідження навмисно пошкодженими спеціальним розчином або в інший спосіб, застосований банками і територіальними управліннями, зберігаються в територіальних управліннях до їх передавання у встановленому порядку правоохоронним органам для проведення відповідних розслідувань.

18. У разі неможливості передавання підрозділом банку зразків банкнот гривні національної валюти до банку – юридичної особи (іншого підрозділу цього банку) або до відповідного територіального управління за окремим рішенням Голови Національного банку (або особи, яка його заміщує) та/або заступника Голови Національного банку, який здійснює загальне керівництво Генеральним департаментом регулювання грошового обігу (або особою, яка його заміщує), підрозділ банку здійснює їх знищення самостійно в будь-який спосіб.

За результатами знищення зразків банкнот національної валюти банк має проінформувати Національний банк про кількість і суму знищених зразків банкнот національної валюти з розподілом за номіналами та надіслати один примірник відповідного акта про знищення зразків банкнот національної валюти до Національного банку.

19. Для своєчасної виплати заробітної плати, пенсій, соціальних доплат, інших грошових виплат банки отримують у територіальних управліннях готівку для підкріплення операційних кас після здійснення розрахунків за готівку. У разі неможливості переказу безготівкових коштів за готівку такі операції здійснюються на підставі додаткових угод про касове обслуговування або договорів, укладених шляхом обміну листами. У подальшому територіальні управління вживають заходів для забезпечення надходження (договірного списання) таких коштів.

Банки залежно від обставин, що склалися, самостійно визначають режим та умови своєї діяльності.

20. Керівники підрозділів перевезення валютних цінностей та інкасації коштів банків визначають режим та умови роботи цих підрозділів за погодженням з керівником банку залежно від обставин, що склалися.

21. Під час планування та здійснення операцій із перевезення валютних цінностей та інкасації коштів керівники підрозділів перевезення валютних цінностей та інкасації коштів банків мають адекватно оцінити ймовірні ризики з урахуванням оперативної обстановки на маршрутах, психологічного навантаження, виду та обсягів перевезень, часу їх проведення, складності маршрутів і здійснити відповідне посилення бригад інкасації.

Керівники підрозділів перевезення валютних цінностей та інкасації коштів банків зобов'язані постійно проводити аналіз маршрутів з перевезення валютних цінностей та інкасації коштів та здійснювати їх коригування за більш безпечними напрямками перевезень.

22. Банки, що мають розгалужену мережу відділень та філій і не уклали договорів з територіальними управліннями про обслуговування з перевезення цінностей, в умовах надзвичайного режиму роботи укладають угоди з територіальними управліннями про надання таких послуг з урахуванням їх технічних можливостей.

23. Якщо функціонування відокремлених підрозділів банків у звичайному режимі неможливе або небезпечне, то банк з метою забезпечення безперебійного обслуговування невідкладних фінансових потреб військових частин, суб'єктів господарювання і населення на окремих територіях може організовувати в структурі банку/філії/відділення власні мобільні підрозділи відповідно до вимог Порядку банківського обслуговування мобільними підрозділами банку військових частин, суб'єктів господарювання, населення в разі запровадження надзвичайного режиму роботи, затвердженого постановою Правління Національного банку України від 17 вересня 2014 року № 578/ДСК Літер "В".

Порядок надання мобільними підрозділами банків банківських послуг визначається внутрішнім положенням банку відповідно до законодавства України та нормативно-правових актів Національного банку з урахуванням можливостей ручного оформлення облікових документів за операціями.

24. Підготовка документів та облік операцій з готівкою в банках, територіальних управліннях здійснюються з використанням комп'ютерної техніки або в ручному режимі на паперових носіях. Бланки первинних, облікових і розпорядчих документів у необхідній кількості мають бути завчасно підготовлені відповідно до зразків, визначених нормативно-правовими актами Національного банку.

25. Операції з готівкою в неробочий час, у вихідні та святкові дні здійснюються з оформленням касових документів за поточною датою проведення операцій із зазначенням часу або напису чи проставляння штампа "вечірня" або "післяопераційний час".

26. Установи Національного банку і банки в разі запровадження надзвичайного режиму забезпечують наявність необхідних запасів спеціального розчину або інших розчинів, що фарбують чи склеюють, для пошкодження готівки".

8. У розділі XIII:

у пункті 1 слова "розташованих по вул. Інститутській, 9 і просп. Науки, 7 (далі – будівлі)" виключити;

абзац четвертий пункту 2 після слова "строків" доповнити словами "фактурування та".

Директор
Департаменту банківської безпеки

В. С. Фастовець